

Asia: VN/31908/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (sairaalat)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit leikkaustoimintaa koskevista muutosehdotuksista (terveydenhuoltolaki 45 §)

-

Kommentit kiireellisen hoidon tarpeen arviota ja kiirevastaanottotoimintaa koskevista säännösehdoista (terveydenhuoltolain 50 §:n 1 ja 2 momentti)

-

Kommentit monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen keskittämistä koskevista säännösehdoista (terveydenhuoltolain 50 §:n 3-5 momentit ja voimaansäilyttämislain 59 §:n kumoaminen)

-

Kommentit ympärivuorokautista perusterveydenhuollon tai akuuttilääketieteen päivystystä koskevista sääntelyehdoista (terveydenhuoltolain 51 §:n 6 momentti)

-

Mahdolliset muut hallituksen esitystä koskevat kommentit

Vammaisfoorumi on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Kiitämme lausuntopyynnöstä ja lausumme seuraavaa:

Vammaisfoorumi ei ota kantaa yksittäisten sairaaloiden muutoksiin. Lähtökohtaisesti pidämme erityissairaanhoidon kustannusten hillitsemistä ja osaamisen keskittämistä tärkeinä uudistuksina,

joita tarvitaan turvaamaan erikoissairaanhoidon laadukkaat palvelut. Keskittäminen voi osaltaan mahdollistaa nykyistä kattavamman tukipalveluiden käytön esimerkiksi tulkkien osalta. Tähän on varattava riittävät resurssit ja varmistettava henkilöstön osaaminen vammaisten kohtaamisessa. Palveluiden muutoksissa on varmistettava alueellinen tasa-arvo ja erilaiset toimintaympäristöt.

Huolta herättää palveluiden siirtyminen kauemmas ihmisistä. Pahimmillaan tämä vaarantaa potilasturvallisuuden, hoidon saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ovat ihmisille elintärkeitä palveluita, joiden oikea-aikaisuus, saatavuus ja saavutettavuus on ensiarvoista ihmisten hyvinvoinnille. Kun matka päivystystä tarjoavaan yksikköön kasvaa, on olemassa vaara, että hoitoon hakeutumista lykätään ja vointi heikkenee jopa hengenvaarallisesti. Erityisesti kannamme huolta pitkäaikaissairaista, monisairaista ja psyykkisesti oireilevista, joilla kynnys hoitoon hakeutumiseen voi muutenkin olla korkea ja matkan tekeminen muodostuu esteeksi hoitoon hakeutumiselle.

Mikäli palveluja korvataan etäpalveluilla ja muilla uusilla tavoilla, on ehdottomasti varmistettava palveluiden saavutettavuus. Palveluiden tulee olla saavutettavia ja tarvittaessa on aina oltava mahdollisuus myös asiointiin paikan päällä. Palveluiden kehittämisessä eri asiakasryhmiä tulee osallistaa kehittämistyöhön. Pitkien välimatkojen alueilla on kiinnitettävä erityistä huomiota riittäviin kuljetuspalveluihin ja Kela-kyytien saatavuuteen, tilanteissa, joissa ei ole tarvetta sairaankuljetukselle. On syytä varmistaa toimenpitein, että Kela-kyyti on saatavilla vammaisille ihmisille tarpeeksi nopeasti, jos ensihoito tai ambulanssi eivät kuitenkaan ole tarpeen. Vammaispalveluiden kuljetuspalveluiden järjestämisessä ja alue- ja kuntarajoissa tulee huomioida myös se, miten vammaiset läheiset tai perheenjäsenet pääsevät saattajaksi tai katsomaan kauempana sairaalassa olevaa. Tämä koskee myös esimerkiksi synnyttäjän vammaista puolisoa, jonka pitäisi päästä katsomaan synnyttävää puolisoa ja vauvaa tai esimerkiksi synnyttäjän perässä synnytysairaalaan, kun on saanut muille perheen lapsille hoitajan.

Vammaisfoorumi on erittäin huolissaan siitä, että sosiaali- ja terveyspalveluihin ollaan tekemässä useita merkittäviä uudistuksia samanaikaisesti. Näiden uudistusten vaikutukset kohdistuvat monesti samoihin, haavoittavassa asemassa oleviin ihmisiin ja perheisiin.

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala

puheenjohtaja

Anni Kyröläinen

pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Kommentit muista säädösmuutosehdotuksista

-

Kommentit esityksen vaikutusarvioista

Vammaisfoorumi pitää hyvänä, että vammaisvaikutuksia on arvioitu, mutta arvioinnissa tulisi käydä systemaattisesti läpi YK:n vammaisyleissopimusta ja sen artiklaa 25, joka koskee terveyspalveluita ja niiden järjestämistä.

Tiivistelmä annettavan lausunnon sisällöstä

Vammaisfoorumin näkemykset tiivistetysti:

Palveluiden karsimisessa tulee varmistaa alueellisen tasa-arvon toteutuminen ja kiinnittää erityistä huomiota yhdenvertaisuuden toteutumiseen haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten osalta.

Moniammatillisuuden vahvistaminen tulee olla palveluiden kehittämisen lähtökohtana.

Kaikkien palveluiden tulee olla saavutettavia ja tämän takaamiseksi on varmistettava henkilöstön riittävä osaaminen ja tarvittavat resurssit.

Vammaisilla ihmisillä tulee olla käytettävissä riittävä tukipalvelut (mm. kuljetuspalvelut ja tulkkaus), jotta terveydenhuollon palveluiden käyttö, myös päivystystilanteissa, on mahdollista.

Vammaisjärjestöjen asiantuntemus ja asiakkaiden kokemustieto ovat käytettävissä kaikessa kehittämistyössä.

Vammaisfoorumi pitää hyvänä, että vammaisvaikutuksia on arvioitu, mutta arvioinnissa tulisi käydä systemaattisesti läpi YK:n vammaisyleissopimusta ja sen artiklaa 25, joka koskee terveyspalveluita ja niiden järjestämistä.

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala Anni Kyröläinen

puheenjohtaja pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Kommentit sosiaalipäivystystä koskevasta erillisestä muistiosta

Kehitettäessä sosiaali- ja terveystalvuluja moniammatillisen työskentelymallin tulisi olla lähtökotana. Monissa toimipisteissä on vuosien ajan kehitetty moniammatillista työtä ja suunnitelmallisesti sijoitettu sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palveluita samoihin tiloihin ja tiimeihin. Muistiossa on mainittu päivistysuudistuksen taustaosiossa hyvät kokemukset yhteisistä päivistysyksiköistä. Moniammatillinen malli on erityisen tärkeä vammaisille ihmisille, joilla on monesti tarvetta myös sosiaalipalveluille (vammaispaalvelut) ja niiden nopea järjestäminen on välttämätöntä päivistystilanteissa. Sosiaalipäivistyksellä on tärkeä rooli myös tilanteissa, joissa omaishoitaja tai muu vammaisen ihmisen arjessa keskeinen henkilö joutuu päivistyksellisesti hakeutumaan terveydenhuollon piiriin.

Sosiaalipäivistyksen työntekijöiden tulee voida tehdä liikkuvaa työtä silloin, kun pitkät välimatkat tai akuutit tilanteet sitä edellyttävät. Monelle vammaiselle tai ikääntyneelle siirtyminen lähimpään toimipisteeseen on kohtuutonta ja voi myös vaarantaa fyysisen turvallisuuden. Näissä tilanteissa kiireellisen avun saaminen kotiin on ensiarvoisen tärkeää. Liikkuvan työn mahdollistamiseksi sosiaalipäivistyksen riittävät resurssit tulee turvata. Sosiaalipäivistystyö edellyttää erityistä laajaa osaamista. Henkilöstöllä tulee olla sekä terveyssosiaalityössä että sosiaalipäivistystyössä myös riittävää osaamista vammaisuudesta, pitkäaikaissairauksista ja vammaisten kohtaamisesta.

Vammaisfoorumi kannattaa sosiaalipäivistystä koskevan sääntelyn väljentämistä siten, että hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki voivat itse harkita, missä tiloissa sosiaalipäivistys järjestetään ja miten se on alueellisesti tarkoituksenmukaisinta toteuttaa. Tämä harkinta ei saa heikentää sosiaalipäivistyksen järjestämisen velvoittavuutta ja yhdenvertaista saatavuutta. Kaikessa palveluiden kehittämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota haavoittuvimmassa asemassa olevien, kuten vammaisten ihmisten yhdenvertaisuuteen. Palveluiden tulee olla saavutettavia niin fyysisten tilaratkaisujen kuin yhteydenottotapojen ja asioimisen osalta.

Sosiaalipäivistyksen yhteistyötä terveydenhuollon päivistyksen, ensihoitopalvelun, poliisin, hätäkeskuksen ja pelastustoimen kanssa tulee entisestään vahvistaa. Vammaisilla ihmisillä ja heitä edustavilla järjestöillä on runsaasti osaamista ja asiantuntemusta, jota palveluiden kehittämisessä tulisi hyödyntää nykyistä laajemmin.

Ignatius Katri
Vammaisfoorumi ry